

könyörögni, hogy ne menjen vissza, mert ez örültség. Azt mondta: Nem érdekel, én itt nem tudok élni, én itt fel fogok fordulni. Hazamegyek, és ha leköpnek mint zsidót, akkor azt lehet mondani, ezek az aljasok leköpték a Rátkait, és ez nekem több, mint hogy itt észre sem veszik, hogy világon vagyok. Saját gyerekeim mellett úgy megyek el, hogy észre sem veszik, hogy itt vagyok, mert ők el vannak foglalva az élet hajszolásával, én pedig egészen egyedül érzem magam. Könyörögtem, könyörögtem, teljesen eredménytelenül. A végén kikísértem a hajóállomásra, és láttam, hogy nagyon rossz harmadosztályú jeggyel utazik. Felkísértem a hajóra. Olyan kabinba szolt a jegye, ahol számtalan más ember is utazott. Azt mondtam neki: Marcikám, még mindig meggondolhatod, ezt a jegyet vissza lehet váltani. Nem, nem, nem. Ha meg kell döglőnöm otthon, akkor megdöglöm – körülbelül ez volt a válasza. Fölmentem a hajókapitányhoz, és megmagyaráztam, hogy Rátkai nagy művész, a körülmények olyanok, hogy csak a harmadosztályra tellett, segítsen rajta. A kapitány a legnagyobb úr a hajón, és a kapitány adott neki egy olyan fülkét, ahol csak ketten voltak, és így került vissza Rátkai Magyarországra. Később nagy örömmel hallottam, hogy mint drámai színész nagy sikereket aratott. Sajnos, többet az életben nem láttam, nem találkoztam vele. Mire én hazajöttem, Rátkai Márton már halott volt. Egyébként a gyerekeihez nagyon szívélyes barátság fűzött.

Beszéljünk még egy szerepéről: a Művész Színházban 1936-ban eljátszotta Dudgeon Richárdot George Bernard Shaw *Az ördög cimborája* című művében.

Bárdos Artúr meghirdette a Művész Színház programját. Többek között George Bernard Shaw darabját, a *Warrenné mesterségét*. Elkezdjük próbálni. A tüneményes Gombaszögi Ella játszotta a női főszerepet, én is benne voltam a darabban. Egyik próbán azt mondtam, nekem ebből elég volt, ez a szerep nekem egyáltalán nem fekszik, és nincs is kedvem hozzá. Mire fölrobbant az egész. Gombaszögi Ella is kijelentette, hogy neki sincs, így abbahagytuk a próbát. Kürti Pál rendező idegesen rohant a telefonhoz, és hívta Bárdost otthon, aki bejött, és azt kérdezte: mi baj van? Hát, a Békássy nem akarja játszani. De nemcsak a Békássy, hanem a női főszereplő Gombaszögi Ella sem. Erre azt mondja Bárdos: ez rettenetes dolog! Nekem az előzetes műsorhirdetményen már ki van nyomtatva, hogy Shaw-nak jön egy darabja! Mi legyen az? A sűgő egyszerre beleszolt, és azt mondta, hogy mi lenne, ha *Az ördög cimboráját* hoznánk? Mire Bárdos azt mondta: *Az ördög cimborája*? El kellene olvasni. – Így jutottam *Az ördög cimborájának* főszerepéhez. Bárdos elolvasta újra, felfrissítette a memóriáját, ahogyan ő mondta, és elkezdjük próbálni. Míg végül fölment a függöny, és én játszottam azt a szerepet, amit mindenki a világon megpróbált elvenni vagy elvetetni tőlem. Kürti Pál és Bárdos voltak, akik azt mondták, hogy nem. Ennek a következménye lett, hogy nagy lámpalázzal, de végeredményben sikerrel, azt hiszem, nyolcvan vagy száz előadást játszottam. Ebben játszott Simon Zsuzsa is, Harsányi Rezső, Nagy György, aki engem nagyon utált.

De vajon hogy került Békássy István a Művész Színházból Amerikába?

Bárdos egy nap, amikor már mögöttem volt az *Egy pohár víz*, *Az ördög cimborája*, *A velencei kalmár*, nekem mind a három olyan volt, mintha lubickolnék, azt mondta: Na, visszamehetünk a régi műfajhoz! Mondom: Hogy, hogy? – Leszerződtem a Rökk Marikát! – Gratulálok. Na és? – mondom. – Maga a partnere! – válaszolt Bárdos. Erről szó sem lehet! – volt az én válaszom. Ebből volt egy néhány másodpercig tartó vita, amit ő visszautasított, és én lettem a Rökk Marika partnere. Igaz, kényszerkörülmények között. Az egyik előadáson megjelent Robert Ricci, aki a hollywoodi Metro–Goldwyn–Mayer Stúdiót képviselte, s megnézte az előadást. Utána engem meghívtak a Ritz szállodába, ahova fényképeket is vinnem kellett. Elkezdtek gusztálni. A Mayernek a veje, akinek a nevét elfelejtettem, a Mayer lánya és Robert Ricci voltak jelen. Mayer, a Metro–Goldwyn–Mayer rezidense még nem érkezett meg Bécsből. Incze Sándor segítségével, aki megpróbált angolról magyarra fordítani, megtudtam, hogy azért utaztak Bécsbe, mert hallottak arról, hogy Rökk Marika milyen briliáns. De Rökk Marika akkor Budapesten a Művész Színházban játszott. Erre Mayer előreküldte képviselőjét, Robert Riccit, aki megnézte az előadást, és Rökk Marikát, és azt mondta: Hááát. . . Majd holnap jön Mr. Mayer, és ő dönt. Másnap megérkezett Mr. Mayer, megnézte az előadást, és határozott: a nő nem kell, de a fiú kell. Én persze egy árva szót sem tudtam angolul. Behívtak. Fényképeket vittem magammal, mert kérték. Bólogattak és össze-vissza beszéltek angolul, amiből én egy szót sem érttem. A végén tettek egy ajánlatot, mire én azt mondtam, rendben van, megyek. Így kerültem Amerikába.

folytatása következik...

Königer Miklós „MINDIG TUDTAM, HOGY MIKOR KELL LÉPNEM EGYET...”

beszélgetés MUSKÁT LÁSZLÓval. II. rész

Hajós utcai napos délelőtt: pezsgő trillák vetélkedője szűrődik ki az Operaház próbatermének nyitott ablakán. A dalszínház művészbejárójával srévizavi egy ékszerdoboz, parányi helyiség, a hozzá tartozó „örző lelkekkel” az apró teraszon: a Thália Kávézó. Úgyesen variált belső terében falépcső, galéria – frissen örölt kávé illata terjeng. A falakon tartózkodó eleganciával keretezett eredeti fotók, muzeális értékű színész-táncos-énekes képeslapok, portrék, autogramkártyák, plakátok. A magyar színház- és filmtörténet száz éve van jelen általuk, különleges hangulatot árasztva. Szíves mosollyal, hamiskás bólintással fogadják az ismerős betérőt: a háttérben Maria Callas és Marlene Dietrich arcmásai a falon. Így képzelhetni el egy színházi társalgót, a megnyugtató zöld színbe simuló bohém világot.

Aki ezt a miniatűr világot meg- és kitalálta, megvalósítva réges-régi ötletét, a hazai színházi világ ismert, fontos háttérarca, Muskát László – foglalkozására nézve segédszínész, színész, táncos, ügyelő, rendezőasszisztens, művészeti titkár, majd művészeti főtitkár, aki a Thália teraszán mesélt a Parallelnak fordulatokban gazdag pályájáról.

Beszélgetéseink, találkozásaink színhelye az elmúlt években, évtizedekben változó volt: Berlin, Bécs, Kolozsvár, Budapest. . . folyamatos volt a diskurzus. Senki nem gondolt arra, hogy egy nap megkapjuk a „felhívást keringőre”, hogy akkor tessék ezt szépen megírni.

A beszélgetés második részébe kezdünk. A teraszon megjelenik az egykori balettigazgató a kíséretével, akinek Laci hangsflyos íróniával a hangjában odaszól: „Mélyinterjút adok a Parallelnak, most ne zavarjatok!”

Folytassuk Kecskeméttel. Ha a mából nézed, mi volt Ruszt József személyiségének igazi vonzereje?

Erre a kérdésre nem egyszerű válaszolni. A szakmai életemben meghatározó szerepet játszott. Röviden és tömören: mindent neki köszönhetek és mindent tőle tanultam. A mesterem volt. Kivételes intelligenciája, briliáns műveltsége, szakmai felkészültsége aurát vont köré. Ehhez jött még eufórikus színházalapítási vágya, az újrakezdekskor megélt, felszabadító öröme és rajongása színészeiért. Szinte saját tulajdonának tekintette őket. Úgyesen hozta szinkronba a kecskeméti öreg rókákat és a Budapestről érkezett, fiatal titánokat.

Ott volt Sára Bernadett, Farády István, Szakács Eszter, Hetényi Pál, Falvai Klári, Trokán Péter, Andorai Péter, Varga Károly, a nemrég elhunyt, drága Koós Olga. . . Frissen végzett rendezőket igyekezett megnyerni – egy más zsánerű, humánus színházi ideál megteremtésére –, mint Zsámbéki Gábor, Székely Gábor, Csiszár Imre, Szurdy Miklós.

Sajnos Radó Vilmos igazgató váratlanul megbetegedett és pánikszerűen visszavonult a színházcsinálástól. Ez rettenetesen megnehezítette Jóska helyzetét, hisz egyszerre minden az ő nyakába zúdult.

Idézek Ruszttól, aki így fogalmaz Radóról: „barátsága, vezetési kultúrája, embersége adta a mintát ahhoz, amivé később lettem”.

Jöttek aztán az önjelöltek, az egyre nehezebben kezelhető káderek, a Pesthez közeledni vágyó, vidékről összetrombitált direktorjelöltek. Radó és mindannyiunk örömére aztán teljesült a kívánságunk, 1974-ven végül Rusztot nevezték ki főrendezőnek. Jóska Radó javaslatára az éppen alkoholmentes Miszlai Istvánt választotta igazgatónak. Tévedés volt: nem közös ügyért harcoltak. Pehelysúly és nehézsúly párviadala kezdődött a kulisszák mögött. De az élet ment tovább: a próbák, előadások után hajnalig folytak a színház klubjában – alaposan megöntözött torkú résztvevőkkel – a kemény szakmai viták, viharos megbeszélések, világ- és színházmegváltó mérközések és persze a magánéleti drámák.

Nemrég került a kezembe egy négykötetes könyv Ruszt József munkásságáról, Forgách András, Nánay István és Tucsni András gondos szerkesztésében (akiknek ezúton is jár a köszönet és az elismerés). Vallomások, visszaemlékezések, levelek,

Muskát László az Állami Déryné Színház tagjaként, társulati portré, 1960-as évek vége

naplórészletek, kritikák harmonikus kronológiában keltik életre a rendező alakját, nem egyszer ellentmondásos – személyiségét. Többször feltűnsz az oldalakon, mint epizódszereplő, sőt, Ruszt ezt írja egy Miszlai című levélben: „Muskátot játszani akarom”.

Számtalan kisebb-nagyobb epizódszerepet osztott rám, ami viszont nem elégített ki. Úgy istenigazából egyszer sem voltam kipróbálva, nem dobtak a mélyvízbe, nem tudtam megmérteni magam. Gyakran szorongtam, szörnyű lámpalázzal viaskodtam. Küszködtem azzal, hogy az igazi sikerélmény nekem nem adatott meg: egy két-háromórás előadásban egy pillanatra megjelenni, megszólalni a megfelelő légében, majd a bal egyes el és kész a szerep... Ez irgalmatlan, hűvös fejű koncentrációt kíván.

Másfelől viszont asszisztensként kapkodtak utánam a rendezők. Szerettem ezt a fontos, kapcsolatfenntartó funkciót. Egyszer, egy próba után Ruszt megkérdezte tőlem, hogy volna-e kedvem a művészeti titkári szerepkörhöz, mert Simon Iby, a titkárságvezető a következő évadtól Debrecenbe szerződik. Igent mondtál, és a színházi hierarchia egy egészen új posztján találtad magad.

Ami nem volt számomra ismeretlen, hiszen a rendezőasszisztens – ami már sokszor voltam – a próbák után naponta egyeztetett a titkársággal. A rám váró valóság persze más képet mutatott, mint amit én ismerni véltem: fokozottan érvényes volt itt a mondás, hogy gyakorlat teszi a mestert. Felújítás zajlott: a titkárság malter- és kőporfelhőben, műanyagfóliákba csomagolva működött ideiglenes helyén, a foyér-ban. Telefon pedig egyedül a színház portáján működött. Ilyen körülmények között tudtam (az elődöm segítségével) sikeresen átvenni és kiismerni új feladatkörömet és ez önbizalmat adott. Szívesen csináltam, azt éreztem: megtaláltam magam.

A színházi világ – Kaposvár és Szolnok mellett – a Kecskeméti zsidó változásokra is felfigyelt. Sikeres előadások születtek és megindult egy külön, színházi buszjárat is Pestről: a teátrum kezdte megtalálni helyét és közönségét. A sajtó is komoly figyelemmel kísérte a munkánkat.

Egy nap váratlan hír érkezett: Ruszt meghívta Gábor Miklós Kossuth-díjas színművészt, a Madách Színház tagját Schiller *Don Carlosának* II. Fülöp király-szerepére.

Erre Gábor Miklós így emlékezett: „Ruszt első hívására igent mondtam. Őszintén szólva sem a darab, sem a szerep nem érdekelt. Szinte kizárólag Ruszt és a társulat”.

A közönségünk és a szakma is felkapta a fejét a hírről. Az 1974. október 4-én bemutatott előadás elsöprő sikert aratott, s nem sokkal a bemutató után a fővárosi közönség is láthatta.

Milyen volt Gábor Miklós első megjelenése, első próbája Kecskeméten? Ezt azért is kérdezem hangsúlyosan, mert a nagyszerű színész gyakran említi téged naplójában, mégpedig mély szeretettel, barátsággal.

El tudod képzelni, milyen pozitív, feszült várakozás előzte meg a megjelenését? Rajongó szeretettel, tisztelettel vette őt körül az egész társulat. Kezdetben természetes és kölcsönös volt a tiszteletteljes két lépés távolság. Egy nagy magyar színész, a legnépszerűbbek közül, aki Pesten több mint háromszázszor játszotta el Hamletet...

Miklós élvezte a helyzetet, alig várta, hogy elintéződjenek az adminisztrációs ügyek, lakást találjunk neki és próbálni kezdhessen. Rettenetesen kíváncsi volt Rusztra és a partnereire. Volt szerencsém asszisztensként végig csinálni a próbafolyamatot, sőt Mercado orvos epizódszerepét is eljátszhattam az előadásban: utóbbit hatalmas megtiszteltetésnek éreztem. Gábor Miklós naplóiban, visszaemlékezéseiben nyomatékosan, szinte tudományos alaposággal fejt ki, hogy ő egy „próbászínész”. Ájulati bírta a felfokozott tempót és alkalmanként diktálta is: mindezt azzal a céllal, hogy Fülöp király udvarában minden magyarázatot nyerjen, minden logikus helyére kerüljön.

Azt, hogy milyen volt az első próbaidőszak az ő szemével, olvashatjuk a naplójában: „Amikor Ruszt először próbálni látott, nem tudta, mit szóljon hozzám. Azt hitte néha, hogy megőrültem. Nem tudta, mikor veszem komolyan, amit csinálok és mikor hülyéskedek. Muskát Laci, a segédrendezője azt súgta a fülébe – Megőrült ez?”

-Ez remek. Most mit akar? De Ruszt nem szólt közbe. Csak bámult, néha élvezettel, néha tanácstalanul, néha kétségbeesve, hogyan próbálok, hogyan vágom a pofákat, milyen értelmetlenségeken keresztül rendeződik az egész mégis valamivé. A képzelet és a képzelet azonnali átmenet nélküli tánca a testben – ez kápráztatta el őt. De nem szólt közbe: kockáztatott. Nem értette, mit lát, de nem állta útját. Ennek köszönhetem sikeremet.”

A következő, 1975-1976-os évadra Gábor Miklós és Vass Éva megvált a Madách Színházról és állandó tagnak Kecskemétre szerződtek. Mindketten érezték, hogy pesti helyzetük, pozíciójuk megremegett. Bár Ádám Ottó, a Madách igazgatója szerepajánlatokkal állt elő, „nem próbálta” marasztalni a népszerű házaspárt. Az igazgató erősen fiatalított, az új generáció felé fordult. A kor Budapest-centrikus kulturális élete a döntés hírére kővé meredt: senki nem értett semmit. Miklósnak igazuk volt, hiszen mellőzve érezték magukat a fővárosban. Kecskemét, Ruszt és a társulat a megújulás lehetőségét kínálta, és az meg is találta őket. A privát életben aztán gyorsan olvadozni kezdtek köztünk a hemmungok, a gátlások s kialakult egy finom kapcsolati háló a társulat tagjai és kettejük között.

Miklós nagyon nehéz ember volt, ezernyi feloldhatatlan komplexussal. Nagyszerűnek tartottam és tartom őt, akinek örökké hálás vagyok a barátságáért.

A pályád ismeretében, hamarosan újabb komoly kihívásokkal nézhettél szembe.

1978-ban a színház területét is érintő, reformerejű kultúrpolitikai intézkedések kezdődtek el. A Pozsgay Imre és Tóth Dezső nevével fémjelzett „revolúció” nem egészen átgondolt generációs átrendeződést, váltást eredményezett, ez pedig alaposan felbolygatta a hazai színházi élet hétköznapijainak, vasárnapjainak életét, csendjét. Székely Gábor és Zsámbéki Gábor átvette a Nemzeti Színház igazgatását, Marton Endre és Major Tamás nyugdíjba vonult – igaz, Major sokat játszott és rendezett később is.

Nagyszabású összevonások történtek: az Állami Déryné Színház – valamennyi utazó-társulatával – a 25. Színház, a Vasas Néptáncegyüttes, a Malgot István irányította Bábszínház egyesült Népszínház néven, három játszóhellyel (Kulich Gyula tér, Várszínház, 25. Színház). Ehhez kapcsolódtunk mi, kecskeméti. Rusztot ugyanis Gyurkó László, a 25. Színház igazgatója felkérte főrendezőnek, a minisztérium teljes egyetértésével. Ő pedig tizenegy színészt – köztük természetesen Vass Évát és Gábor Miklóst – és engem magával vitt a fővárosba.

El sem tudod képzelni, mekkora káosz tört ki az irodákban, a műhelyekben, a szervezésben. Mintha nem ugyanazon a nyelven beszéltünk volna. Azt mindenki érezte, hogy az alkotói műhely, a társulat, ahonnan jöttünk: *egyszer volt*.

Én pedig így lettem a Népszínház művészeti titkára.

Hét vagy nyolc év múltán, 1986-ban először találkoztunk – véletlenül – az akkori Népköztársaság útján, a mai Andrassy úton. Én először jöttem vissza Budapestre Nyugat-Berlinből...

... én meg akkor jöttem ki a börtönből. Deviza-visszaélés és üzérkedés vádjával állítottak bíróság elé. Bécsben jártunk, bevásároltunk és a pesti Bizományi Áruházban eladtuk az aranyat. Ez egy kreatív történet volt, hosszú huzavonával, törvények semmibe vételével, megkerülésével. Példát akartak statuálni ezzel az ügygel. A fizetésem ekkoriban nagyon alacsony volt, s abból két lakást kellett fenntartanom: egyet Kecskeméten, egyet Pesten. Minimális szinten megélni igazi kunszt volt.

Ezek után ignoráltak a szakmában?

Nem, egyáltalán nem. Sőt, a barátaim, a fejlethetetlen Somhegyi Vera szervezésében hatalmas bulit szerveztek a szabadulásom napjára. A felmerülő állásokhoz azonban erkölcsi bizonyítványt szüktelített. Így aztán – többek közt – segédmunkás voltam, például Szentendrén Hemző Ilona régiségkereskedőnél. Mindent elvállaltam. Közeli barátom, Verebes Pista aztán beajánlott Bálint Andrásnál, a Radnóti Színház igazgatójánál. Szerencsém volt, azokban a napokban egy ügyelő épp disszidált tőlük, így 1986 szeptemberében elfoglalhattam a megüresedett helyet. Jól éreztem magam, otthon voltam a Radnótiban, András kitűnő művészszínházat csinált. Őt évvel később megbízott azzal, hogy vezessem a színház titkárságát. Jól esett a gesztus, az abszolút bizalom.

Összefoglalnád, kicsoda a színházi titkár? Mik a feladatai, hol a helye?

A színház óramű pontosságú szerkezetében visz kulcsszerepet. A legnagyobb feladata az alaptitok: az egyeztetés. Ezen áll vagy bukik az aznapi előadás, az egész évad. Ha pedig úgy érzed, hogy tisztességgel elvégezted a munkád, mindent elintéztél és hazaindulsz, bizonyosan megcsörren a telefon. Hirtelen megbetegedés, azonnalra átszervezett beugrás, árvíz, özönvíz, tűzvész és a jég a megmondhatója, hányféle probléma bukkanhat fel váratlanul.

A konfliktusokat örület alázattal, simulékonysággal, nagy diplomáciai érzéssel kell megoldani. A színészek pedig, akik jogosan várják el a teljes körű kiszolgálást, különösen érzékeny emberek. Ha komoly gond merül fel, azonnal kapcsolatba kell lépni az előadás rendezőjével, az igazgatóval, körtelefont kell bonyolítani az ügyelővel, a színészpartnerekkel és – három felkiáltójellel mondom – a sűgővel. Intézkedni tudni kell, mert az örök színházi szabálynak megfelelően: este a függönynek fel kell mennie!

Most pedig következzen egy igen szövevényes ügy...

1997-ben Bálint András Valló Péter főrendező és Csóti József gazdasági igazgató társaságában megpályázta a Nemzeti Színházat. Az Erzsébet téren megkezdődtek az építési munkálatok. Bálint és csapata elnyerte a megbízatást. Közben alapvető változás történt a Nemzeti, de az egész ország életében is: Horn Gyula ment, Orbán Viktor jött. András – finoman fogalmazva – visszaléptették, megköszönték neki egyéves előkészítő munkáját, s visszatért a Nagymező utcába.

Az Erzsébet téren ott tátongott az üres gödör, s megtalálták közben a színház, a leendő látványos, nemzeti csoda új helyét ott, ahol végül fel is épült. Elindultak a munkálatok. Schwajda György író, dramaturg lett az igazgatói szék várományosa, aki a színház elkészülte és átadása napján, a nemzeti ünnepnapon lemondott, és elmenekült Budapestről. Fejetlenség uralkodott az egész kulturális területen, és drámai harcok zajlottak pozícióért, az életben maradásért. Mindezt tetézte, mikor Görgey Gábor kultuszminiszteri biztostként – a pályázat megkerülésével – kinevezte Huszti Pétert direktornak – egy percre! A színházi szakma egyöntetűen fellázadt a jogsértés ellen. Újabb kormányváltás, újabb pályázati kiírások, Orbán ment és jött Medgyessy.

Egy nap váratlan telefonhívást kaptam Jordán Tamástól, aki felkért művészeti főtítkárnak a Nemzeti Színházba, amennyiben az ő pályázatuk nyer. Az ő pályázatuk nyert. 2003 és 2009 között én töltöttem be a posztot – mit mondjak, nem volt egyszerű dolgom.

Tamás prosperáló népszínházi álmát szerette volna megvalósítani, a stúdiószínpadra befogadva újszerű, kísérleti előadásokat is. Tudta jól, hogy erős társulatot kell szerveznie – új tehetségekkel, új arcokkal, hiszen a Nemzeti Színház az elmúlt százötven évben mindig kiemelt kulturális intézménynek számított.

Vadonatúj épület, frissen szerződötett színészek és rendezők, sártenger a villamosmegállótól a főbejáratig... A fő cél az volt, hogy becsalogassuk a házba a közönséget, megszeretessük vele az új Nemzetit. Rengeteg ötlete volt erre, elég csak a vidéki színházak bemutatkozás-sorozatát felidézniem.

Az én nagy gondom azonban az volt, hogy hogyan adom be a távozásom ötletét Bálint Andrásnak, akinek hálás lekötöztetése voltam. Szerencsém volt: megértette és elfogadta, hogy ilyen lehetőség csak egyszer adódik az életben. (Megjegyzem, nekem kétszer, ez volt a második.)

Töretlennek tűnt a pályafutásod.

Jordán Tamás hat év elmúltával már nem akarta tovább vezetni a Nemzeti Színházat. Ő, az egykori Ruszt-tanítvány és -felfedezett, akinek pályáját, gondolkodását alapvetően meghatározta a hajdani Egyetemi Színpad szellemisége, a színházalapítás gondolatán törte a fejét. Szombathelyen aztán fiatalokkal, jeles vendégművészekkel önálló színházat teremtett, figyelemre méltó sikerrel. A Nemzeti igazgatója a tehetséges, nagyreményű Alföldi Róbert lett. Nem éreztem magam bizonytalanságban. Akkor már elmúltam hatvan, összesen negyvenhárom évet töltöttem el a szakmában, a munkámmal meg voltak elégedve, a díszletmunkásoktól a vezető színészekig mindenkiel jó kapcsolatot ápoltam. Úgy éreztem, hogy szerettek. Bízást kaptam. Vettem aztán a bátorságot és kértem egy rövid találkozót az új igazgatótól, aki közölte, hogy nem tart igényt a munkámra, mert a pályázati csapatából hoz erre a posztra valakit. Tisztes végkielégítéssel távoztam...

Jól ismert a diplomáciai érzéked...

Pár nappal később összeültünk barátaimmal, Lajossal és Sanyával, hogy elgondoljunk a hogyan továbbon. Eldöntöttük, hogy csinálunk egy világhíres kocsmát. De hol? Melyik kerületben? Megnéztünk mindenféle helyszínt, lepukkant, tönkrement üzlethelységeket, tárgyaltunk, néztük a horoszkópot, követtük a nap járását, mert hátha lesz kerthelység is... És közben ott dörömbölt a félelmetes szó a fejünkben: rizikó. Egy délután a Hajós utcában volt dolgom és azonnal kiszúrtam egy lezárt, félig lefalazott helységet. Elkezdtem nyomozni, telefonálgatni, érdeklődni mindenfelé.

Megszereztük, beindultunk, kifestettük, berendeztük és megnyitottunk – a végkielégítésből csak fizettem és fizettem. A színházi negyed közepén létrehoztunk – ha szerény keretek közt is – egy közös társalgót, színházi büfét a szakmának és a színházszerető közönségnek.

Ennyi. Ennyi!

„Szent Johanna a Várszínházban (. . .) Muskát Lacival voltunk, előadás után feljött bablevesre meg vizkire. Ruszt Jósikáról pletykáltunk, mint mindig.”

(Gábor Miklós naplójából)

FORRÁSOK

Ruszt József – Kecskemét, Gábor Miklós, Nádasy Kálmán 1972-1981

(szerkesztő: Forgách András, Nánay István, Tucsni András)

Ráday Könyvesház, 2011, Budapest

Gábor Miklós: Nyomozok magam után

Új Palatinus Könyvesház, 2003, Budapest

Muskát László (Cleomenes), Gábor Miklós (Leontes) és Popov István (Dion) szerepében William Shakespeare: *Téli regéjében*, Kecskeméti Katona József Színház, 1976 (rendező: Zsámbéki Gábor)